

Tööohutuse ja töötervishoiu äriline kasulikkus: väike- ja kesksuurte ettevõtete meetmete kulude ja tulude analüüs

Kommenteeritud kokkuvõte

Koostajad:

dr Antonis Targoutzidis, dr Theoni Koukoulaki – ELINYAE, Kreeka
dr Ellen Schmitz-Felten, Klaus Kuhl – Kooperationsstelle Hamburg
Karen M. Oude Hengel, Evelien Rijken – TNO, Madalmaad
Prevent: Karla Van den Broek – Prevent, Belgia
dr Ruth Klüser – IFA DGUV – Saksamaa

Projektijuhid:

Dietmar Elsler, Xabier Irastorza, Euroopa Tööohutuse ja Tervishoiu Agentuur (EU-OSHA)

**Europe Direct on teenistus, mis aitab leida vastused
Euroopa Liitu käsitlevatele küsimustele**

Tasuta infotelefon*:

00 800 6 7 8 9 10 11

* Teatud mobiilsideettevõtted ei võimalda helistada 00 800-numbritele või on need kõned tasulised.

Euroopa Liidu lisateave on internetis aadressil <http://europa.eu>.

Kataloogimisandmed on väljaande kaanel.

Luxembourg, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2014

© Euroopa Tööohutuse ja Tervishoiu Agentuur, 2014

Reprodutseerimine on lubatud allikale viitamisel.

Väikesi ja keskmise suurusega ettevõtteid (VKEd) nimetatakse sageli Euroopa majanduse aluseks, sest neid on tööandjatest 67%. Samas toimub neis vigastustega tööõnnetustest 82%. On üldteada, et VKEde tööohutus ja tervishoid on seotud mitme eriprobleemiga.

Statistika kohaselt on väikeettevõtetes riskid suuremad. Nende töötajatel esineb ebaproportsionaalselt rohkem õnnetusi ja haigestumisi ning lisaks on VKEd oma suuruse tõttu vastuvõtlikumad tööohutuse ja tervishoiu eiramisest tingitud finantskahjudele (näiteks saab väikeettevõtte finantskahju suurema tõenäosusega, kui töötaja peab töövigastusest taastumiseks töölt puuduma). Tööohutuse ja tervishoiu täiustamine võib olla odav, aga vahel on VKEdel raske rahastada tööohutuse ja tervishoiu poliitikat (sest nende juurdepääs kapitalile on piiratum kui suurematel ettevõtetel ja nad ei saa kasutada mastaabisäästu) või rakendamist (mitmesuguste organisatsioonitingimuste tõttu, näiteks suhteliselt mitteametliku juhtimisstruktuuri või tööohutuse ja tervishoiu juhtumite kogemuste puudumise tõttu). Ka valitsustel on probleeme tõhusa tööohutuse ja tervishoiu juhtimise poliitika edendamiseks väikeettevõtetes, peamiselt seetõttu, et VKEsid on väga palju ja nende ressursid on tavaliselt väikesed.

Kuigi VKEdel on tavaliselt tööohutusse ja tervishoidu investeerimiseks väga piiratud ressursid, on uuringud siiski tõestanud, et kui VKEd mõistavad tööohutuse ja tervishoiu ning tootlikkuse suhet, näevad nad tööohutuse ja tervishoiu ning majandustulemuste seost. Seetõttu on väga olulised põhjalikud teadmised sellest, kuidas sekkumiste abil parandada ühtlasi tööohutust ja tervishoidu ning ka vähendada kulusid. Käesoleva aruande eesmärk on esitada selged juhtumiuuringud, millega teadvustada küsimust VKEdele, selgitada tööohutuse ja tervishoiu eeliseid ettevõtte tasandil ning muuta suhtumist tervishoidu ja tööohutusse, et seda ei peetaks enam kuluteguriks, vaid kasulikuks investeeringuks.

Uuringul oli kaks põhiosa – tööohutuse ja tervishoiu sekkumiste juhtumiuuringute tuvastamine olemasolevas kirjanduses ning Euroopa VKEdes tööohutuse ja tervishoiu algatuste uute juhtumiuuringute koostamine. Uuringus osales seitse instituuti mitmest Euroopa riigist.

Tuvastati 91 olemasolevat juhtumiuuringut, millest 19 on Euroopast. Lisaks sellele tuvastati 56 kulude ja tulude eelhindamise juhtumit tööohutuse ja tervishoiu konkreetsetes sekkumistes (kõigis Euroopa riikides) Euroopa Komisjoni rahastatud projekti benOSH¹ raames, mis käsitleb tööohutuse ja tervishoiu kulusid ja tulusid.

Mõni olemasolevast kirjandusest leitud probleem oli VKEdega seotud ettevõtte tasandi juhtumiuuringute ja eelkõige Euroopa juhtumiuuringute vähesus ning võrreldavuse puudumine, sest kulude ja tulude arvutamiseks kasutati erinevaid meetodeid.

¹ <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=7416&langId=en>

Käesoleva aruande jaoks koostatud 13 uut juhtumiuuringut, mis käsitlevad Euroopa VKEde tööohutuse ja tervishoiu sekkumisi, aitavad mõningal määral neid probleeme lahendada. Iga sekkumise jaoks koostati ettevõtte tasandi juhtum, uurides kõiki kulusid ja tulusid olenemata sellest, kas need olid seotud ainult tööohutuse ja tervishoiuga või mitte. See käsitlus on kõige asjakohasem ettevõtte otsuste hindamisel, sest tööohutuse ja tervishoiu sekkumise algatamise otsus tehakse ettevõtte avalduva üldmõju alusel, mitte ainult tööohutuse ja tervishoiu parandamiseks. Neid sekkumisi kirjeldati samas vormingus ja hinnati ühise majandusarvestuse mudeli alusel, millest ilmnes hinnanguline tasuvusperiood. Juhtumiuuringute lühikirjeldused on esitatud allpool tabelis 1.

Tabel 1. Käesoleva uuringu raames koostatud juhtumiuuringud

Juhtum i number	Valdkond	Sekkumise lühikirjeldus	Tulemused	Tasuvusperiood (aastates)
1. juhtum	Tootmine (metall)	Individuaalsete õhupuhastus- ja -varustussüsteemide ostmise koos töötajatega	Suurem tootlikkus tänu uute isikukaitsevahendite paremale kaitsesele ja ergonoomikale	1,00
2. juhtum	Tootmine (pagaritöökoda)	Õhus jahuosakeste kontsentratsiooni vähendamise seadmete kasutuselevõtt	Pagariastma juhtumite ärahoidmine	3,40
3. juhtum	Jäätmekäitlus	Koolitus ning tõhusamad isikukaitsevahendite libisemise ja komistamise vähendamiseks	Õnnetuste arvu vähenemine (20%)	1,30
4. juhtum	Ehitus (põrandakatted)	Õige tõstmise koolitus, vahendite tõstmise harjutused, ohutu tõstmise juhised, hüved (tervisekindlustused)	Seljavalu ja seljavalust põhjustatud haiguspäevade vähenemine	2,16
5. juhtum	Tootmine (pagaritöökoda)	Koolitus ja juhiste andmine	Tarneõnnetuste arvu vähenemine (67%)	<1,00
6. juhtum	Ehitus (elamud)	Füsioterapeudi individuaalsed külastused, puhkepausi vahend, võimestamise koolitus	Luu- ja lihaskonna vaevuste ning seonduva töölt puudumise vähenemine	<1,00

Juhtum i numbe r	Valdkond	Sekkumise lühikirjeldus	Tulemused	Tasuvusperioo d (aastates)
7. juhtum	Ehitamine (aknaklaasid)	Tarnimisel aknaklaaside käsitsemise seadmete rentimine (arve esitati klientidele)	Tööõnnetustest ja tervisehäiretest põhjustatud töölt puudumise vähenemine, suurem tootlikkus.	2,62
8. juhtum	Ehitus (põllumajandus)	Koorma käsitsemisel füüsilise koormuse vähendamise seadmete kasutuselevõtt	Seonduvate vahejuhtumite vähenemine, töö kvaliteedi paranemine	<1,00
9. juhtum:	Põllumajandus (kurgid)	Koorma käsitsemisel füüsilise koormuse vähendamise seadmete kasutuselevõtt	Töölejäamise paranemine, tootlikkuse suurenemine	>4,00
10. juhtu m	Põllumajandus/ehit us	Õnnetusriskide ja füüsilise koormuse vähendamise seadmete kasutuselevõtt	Õnnetusriskide ja füüsilise koormuse vähenemine, tootlikkuse suurenemine	>4,00
11. juhtu m	Ehitus	Automatiseerimine seadmete kasutuselevõtu teel	Õnnetusjuhtumi riskide ja füüsilise koormuse vähenemine, tootlikkuse suurenemine	3,20
12. juhtu m	Tootmine (toiduained)	Pakendamissektori s tösteseadmete ja kahandkilemasina kasutamine.	Seljavaalu vähenemine, tootlikkuse ja töökindluse suurenemine.	2,00
13. juhtu m	Ehitus (torustikud, elamud)	Materjalitööstuki kasutamine, jätkukoolitus, tööohutuse ja tervishoiu teadvustamise algatused.	Tootlikkuse suurenemine kuni 30% võrra, töö kvaliteedi ja - tingimuste (müra, tolm) paranemine, haiguspäevade vähenemine.	1,31

13 sekkumisest 11 juhul oli investeeringutasuvus uuritud viieaastase perioodi jooksul positiivne. Mõnda uuritud sekkumist lähemalt vaadates selgub, et tööohutuse ja tervishoiu algatused võivad VKEdes oluliselt parandada töötingimusi ja olla väga kasumlikud.

Üks sekkumistest toimus Madalmaade kurgikasvatuseettevõttes Kwekerij de Lindenberg, kus töötavad kolm alalist töötajat ja hooajalised töötajad. Kurkide korjamine ja käitlemine on füüsiliselt koormav. Enne sekkumist pidid töötajad tõstma ja teisaldama raskeid kaste, töötama

ebamugavas asendis ja tegema korduvaid liigutusi. Töötajad vananesid ja ettevõtte oli plaanis laieneda, suurendades kasvuhoone pindala peaaegu poole võrra. Seega eeldas ettevõtte omanik, et tema töötajatel hakkab esinema rohkem luu- ja lihaskonna vaevusi.

Selle vältimiseks ja tõhususe suurendamiseks töötas ettevõtte tihedas koostöös tarnijaga välja uue süsteemi, et lihtsustada kurkide korjamist ja käitlemist. Pärast kontseptsioonide koostamist ja prototüüpide katsetamist võeti kasutusse uus ergonoomilise mahutiga süsteem. Tööga seotud luu- ja lihaskonna vaevustest põhjustatud haiguspäevade arv vähenes 20% võrra. Korjamise tõhusus suurenes 15% ja sortimise tõhusus 5%. Samuti paranes kvaliteet, sest käitlemisel kahjustati vähem kurke. Investeering uutesse seadmetesse oli suur, aga see teeniti tagasi veidi üle nelja aastaga ja see aitas ettevõttel jätkusuutlikult kasvada.

Teine juhtumiuuring kinnitab töötajate kaasamise olulisust tööohutuse ja tervishoiu sekkumise edu tagamisel. Leedu ligikaudu 90 töötajaga mööblitootja Statga töötajad kurtsid, et neid tolmu, suitsu ja metalliosakeste eest pidama kaitsnud ventilatsioonisüsteem ja respiraatorid olid ebatõhusad ja ebamugavad. Juhtkond ja töötajad tegid olukorra parandamiseks koostööd, katsetades enne nende vajaduste jaoks parima lahenduse valimist mitmesuguseid kaitsesüsteeme.

Töötajad pidasid uut süsteemi, mis koosnes individuaalsetest õhufiltreerimis- ja -varustusseadmetest, oluliseks täienduseks ning majanduslikult säästis see varuosade, töövahendite ja tarvikutega seotud kulusid ning suurendas tootlikkust. Ka ainult vanade kaitsevahendite kulusid uue süsteemi kuludega võrreldes oli sekkumine rahaliselt edukas, säästes töötaja kohta 450,64 eurot aastas. Investeering tasus ära ühe aastaga.

Kuigi VKEd ei ole tööohutuse ja tervishoiu täiustamisel motiveeritud ainult kasumist – tähtsam on töötajate eest hoolitsemine, maine kaitsmine ja nõuetele vastavus – on julgustav näha, et tööohutuse ja tervishoiu sekkumised aitavad sageli vähendada kulusid ja suurendada tootlikkust.

Tööohutuse ja tervishoiu algatuste kasumlikkuse seisukohast tuvastati aruande uute juhtumiuuringute korral mõningaid kvalitatiivseid tulemusi.

- Üldisemad sekkumised näivad olevat kasumlikumad kui ettevõtte sektori konkreetse probleemi lahendamise sekkumised.
- Töötajate osalusega sekkumised näivad olevat kasumlikumad, olenemata sellest, kas majandushinnangus arvestatakse tootlikkuse suurenemisest tingitud kasu või mitte.
- Enamasti hindasid ettevõtted tootlikkuse suurenemisest tingitud kasu. Tootlikkuse suurenemine ei tulene alati paremast tööohutusest ja tervishoiust, kuid ettevõtte tööohutuse ja tervishoidu sekkumisel seda arvestatakse.

Üldisemad sekkumised näivad olevat eriti kasumlikud, mis tähendab, et teatud kasulikud sekkumised, näiteks automaatne kaubaalustele paigutamine ja koorma käsitlemise seadmete kasutamine, on üldkohaldatavad ning neid saab rakendada paljudes ettevõtetes ja sektorites.

Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Agentuur (EU-OSHA) aitab muuta Euroopat ohutumaks, tervislikumaks ja tootlikumaks töötamise kohaks. Agentuur kogub, loob ja levitab usaldusväärset, tasakaalustatud ja erapooletut tööohutuse ja töötervishoiu teavet ning korraldab üleeuroopalisi teabekampaaniaid. 1996. aastal Euroopa Liidu asutatud ja Hispaanias Bilbaos asuv agentuur ühendab Euroopa Komisjoni, liikmesriikide valitsuste, tööandjate ja töötajate organisatsioonide esindajaid ning juhtivaid tööohutuse ja töötervishoiu spetsialiste Euroopa Liidu liikmesriikidest ja mujalt.

Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Agentuur

Santiago de Compostela 12, 5. korrus - 48003
Bilbao – Hispaania
Tel +34 944 358 400
Faks +34 944 358 401
E-post: information@osha.europa.eu
<http://osha.europa.eu>

